

Lausunto

09.05.2025

Asia: VN/28937/2021

Työryhmän mietintö pienten riita-asioiden menettelystä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Asia: Työryhmän mietintö pienten riita-asioiden menettelystä

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/28937/2021

Yleistä

Tuomariliitto kiinnittää huomiota siihen, että kysymys on pisteluonteisesta uudistuksesta, jolla tuodaan käräjäoikeuksiin uusi prosessilaji, joka vaatii lausunnossa kuvatuista syistä erityistä perehtymistä ja ammattitaitoa. Lainsäädäntöä tulisi Tuomariliiton näkemyksen mukaan uudistaa kokonaisuuksina, jolloin se on helpommin hallittavaa ja tukee nopeamman käsittelyn tavoitetta, ei lisäämällä pistemäistä erityislainsäädäntöä, joka sirpaloittaa oikeudenkäyntimenettelyjä ja tekee lainsäädännöstä monimutkaisemman tavoitteena olevan yksinkertaistamisen sijaan.

Valmistelu ja sovintoon pyrkiminen

Tuomariliitto kiinnittää huomiota siihen, että asianosaisten kyky ajaa itse riita-asioita ei merkittävästi kasva sitä varten luodulla lomakepohjalla. Tilannetta voidaan verrata esimerkiksi lähestymiskieltohakemuksiin, joissa lomakkeesta huolimatta on ollut niin suuria täydennystarpeita, että säännöksiä uudistettaessa lähestymiskieltoasioiden katsottiin vaativan oikeutta oikeusavustajaan. Nyt kysymyksessä olevissa riita-asioissa asianosaisten neuvominen ja hakemusten ja vastausten täydennyttäminen tulee olemaan merkittävä lisätyö asioita käsitteleville tuomareille.

Tuomariliitto toteaa, että esityksessä on asetettu tuomioistuimille ristiriitaisia odotuksia sen suhteen, ettei asiassa olisi pääsääntöisesti tarkoitus järjestää valmisteluistuntoa, mutta niissä tulisi kuitenkin ensisijaisesti päätyä tuomioistuimen johdolla sovintoon jo valmistelun aikana. Kun kysymys

on jo määritelmän mukaan nimenomaan riitaisista asioista, on hyvin epätodennäköistä, että tuomioistuimen kirjallinen yhteenveto johtaa sovinnon saavuttamiseen.

Jos tuomioistuimella on aktiivinen velvollisuus edistää sovinnon saavuttamista, se tarkoittaa merkittävää määrää kansliassa tapahtuvaa valmistelutyötä yhteydenpitona asianosaisiin tai vaihtoehtoisesti valmistelun järjestämistä. Kumpikin menettelytapa edelleen kasvattaa asioiden ratkaisemien vaatimaa työmäärää.

Asian käsittely pienriitamenettelyssä

Esityksen mukaan asian ratkaisemiseen ilman pääkäsittelyn toimittamista tulisi pyrkiä. Valmisteluistuntoa ei yleensä tulisi toimittaa, vaan asia tulisi viedä suoraan pääkäsittelyyn, jolloin istuntoja tulisi toimitettavaksi vain yksi. Edellytyksiä tähän parannettaisiin edellä mainitun asiointiliittymän lisäksi todisteiden ilmoittamista ja toimittamista sekä preklusiota koskevilla säännöksillä, jotka samalla lisäisivät mahdollisuuksia saada juttu ratkaisukypsäksi jo valmistelussa. Käräjäoikeuden prosessinjohtovelvollisuutta terävöitettäisiin. Todistelun rajoittamisesta säädettäisiin nykysääntelyä täydentävästi. Pääkäsittelyssä ei tarvitsisi toistaa valmistelussa lausuttua vaatimusten ja perusteiden osalta, ja lähtökohtaisesti puheenjohtaja kuulustelisi kuultavat. Pääkäsittelyssä ratkaistun jutun ratkaisu tulisi lähtökohtaisesti julistaa samana päivänä, eikä sitä tulisi perustella seikkaperäisesti

Edellä tiiviisti kirjatut ehdotetun OK 6 a luvun 13-17 §:ien käräjäoikeudelle asettamat velvollisuudet edellyttävät oikeusvarmuuden turvaamiseksi syvällistä prosessioikeuden hallintaa, hyvää juridista asiantuntemusta ja vahvoja vuorovaikutustaitoja.

Tuomariliitto toteaa, ettei sanottuja kykyjä ole vasta uransa alkuvaiheessa notaarina tuomioistuimessa toimivilla henkilöillä. Asioiden ratkaiseminen ei sovellu notaareille.

Taloudelliset vaikutukset tuomioistuimiin

Tuomariliitto yhtyy esityksessä tehtyyn varovaiseen arvioon siitä, että huoneenvuokra-asioiden vähäisen määrän vuoksi uudistus aiheuttaa 5 tuomarityövuoden verran lisäresurssin tarvetta tuomioistuimiin. Uudistusta ei ole mahdollista toteuttaa nykyisten määrärahojen puitteissa. Mikäli lisäresurssia ei asioita varten saada, se tarkoittaa erityisesti pääkaupunkiseudun ruuhkaisissa käräjäoikeuksissa sitä, ettei tavoitetta pienriitamenettelyn joutuisammasta käsittelyajasta tulla saavuttamaan.

Esityksessä on todettu, että sähköinen järjestelmä olisi toteutettavissa kehittämismäärärahojen puitteissa. Tuomariliitto huomauttaa, että määrärahat ovat jostakin muusta kehittämisestä poissa. Ottaen huomioon tuomioistuinten sähköisten järjestelmien kehittämistä kuten rikosasioiden AIPAA

koskevat merkittävät kehittämistarpeet tätä ei voi pitää hyväksyttävänä. Uudistuksiin tulee osoittaa niiden toteuttamisen edellyttämät resurssit.

Ehdotetuista pykälistä

OK 2 luku 5 §

Tuomariliitto toteaa, että pienriitamenettelyn tavoitteet huomioon ottaen menettelyssä käsiteltävät asiat tulisi säätää yksiselitteisesti yhden tuomarin toimivaltaan kuuluviksi käräjäoikeudessa.

OK 6 a luku 2 §

Asiaa ei kuitenkaan käsitellä tämän luvun säännösten mukaisesti, jos se ei ole asian laadun tai laajuuden vuoksi soveliasta. Asianosaisia on kuultava ennen tätä koskevan päätöksen tekemistä.

Tuomariliiton näkemyksen mukaan toimivalta sovellettavan oikeudenkäyntimenettelyn valinnasta tulee olla yksin tuomioistuimella.

OK 15 luku 2 §

Tuomariliitto vastustaa oikeudenkäyntiasiamiehelle asetettujen kelpoisuusvaatimusten alentamista suhteessa tavallisiin riita-asioihin ja viittaa tältä osin asiassa aikaisemmin 24.3.2023 annettuun lausuntoon.

Lausunnon valmistelu

Lausuntoa on valmisteltu Tuomariliiton oikeuspoliittisessa valiokunnassa ja hallituksessa. Lausunnon kirjoittamiseen on osallistunut käräjätuomari Johanna Helminen.

Suomen tuomariliitto – Finlands domareförbund ry

Minna Hällström

varapuheenjohtaja

9.5.2025 Helsinki

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund ry toimii tuomioistuinlaitoksen kehittämiseksi sekä sen merkityksen ja tuomarin riippumattoman aseman säilyttämiseksi yhteiskunnassa.

Tuomarikunnanyhteisenä järjestönä Tuomariliitto valvoo ja edistää jäsentensä ammatillisia ja muita yhteisiä pyrkimyksiä.

Hartikainen Linda
Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund ry